

JOSEP M. CASTELLÀ LIDON, MONTSERRAT VILÀ SANTASUSANA

10 idees clau: Ensenyar la competència oral a classe. Aprendre a parlar en públic

Barcelona, Graó 2014, 232 p.

És innegable que les llengües són, en primer lloc, instruments orals: no totes les llengües disposen de codificació escrita i els processos d'adquisició de les primeres llengües sempre es desenvolupen en l'àmbit oral. Actualment, a més, la importància de l'oralitat ha esdevingut indiscutible: si bé les xarxes socials han fet aparèixer noves formes d'escriptura, les tecnologies de la informació i la comunicació desenvolupades al llarg dels darrers 150 anys (des del telèfon fins a les videoconferències, passant pel cinema, la ràdio o la televisió) han dotat la llengua oral d'una gran rellevància. En aquest context, l'oralitat formal és especialment important: així, el nombre de situacions comunicatives orals públiques en què un individu es pot trobar al llarg de la seva vida personal i professional ha incrementat de forma exponencial en els darrers anys.

Aquest increment va associat, sense cap mena de dubte, a un augment de l'ús de l'estàndard oral i, sobretot, a la necessitat de posar en funcionament les competències comunicatives orals. En conseqüència, les institucions educatives haurien d'oferir recursos a l'alumnat per poder afrontar amb èxit allò que tradicionalment coneixem com a *parlar en públic*.

Tanmateix, sembla que, encara ara, ben entrat el segle XXI, aquesta és una de les grans febleses del nostre sistema educatiu. I és precisament el que els autors de *10 idees clau: Ensenyar la competència oral a classe. Aprendre a parlar en públic* intenten combatre. Com ells mateixos afirmen, es tracta d'una obra que ofereix elements d'anàlisi, reflexions pedagògiques i, sobretot, eines i estratègies didàctiques per ajudar el professorat de tot el sistema educatiu (des d'educació infantil fins a batxillerat i, fins i tot, la universitat) en l'ensenyament de l'oralitat formal.

El llibre es desenvolupa, com ja es pot intuir a través del títol, a partir de deu idees clau, que no són altra cosa que deu frases —cadascuna de les quals introdueix un capítol— a partir de les quals

els autors ens ofereixen diversos principis fonamentals per fomentar un aprenentatge complet de les competències comunicatives orals.

La primera idea clau és la constatació inicial de què parteix el llibre: «Saber parlar és una competència fonamental poc ensenyada», fenomen que els autors atribueixen tant a la tradició pedagògica catalana (fonamentada en l'escriptura) com a les dificultats amb què es troben els docents (ja sigui per la manca de materials, ja sigui per la manca de formació). Ara bé: més enllà de les típiques *lamentacions* tan freqüents en certs articles i certes obres que pretenen fer reflexions en l'àmbit de la pedagogia, els autors contribueixen a pal·liar les mancances a què es refereixen mitjançant una definició completa de la competència oral (tenint en compte els components conceptual, organitzatiu, contextual, psicològic, no verbal, prosòdic, estratègic i lingüístic), i l'aplicació de diversos principis clau: prioritzar l'oralitat formal i en públic, fomentar l'ensenyament de la competència oral des de l'educació infantil, organitzar adequadament les seqüències didàctiques amb les etapes corresponents, interrelacionar el llenguatge oral amb l'escrit, l'audiovisual i el de les TIC, fomentar la planificació de la intervenció oral i organitzar l'avaluació per a l'aprenentatge, i crear contextos versemblants per treballar l'oralitat.

En la línia de dotar el professorat de consells i de recursos, el capítol dedicat a la segona idea clau posa el focus d'atenció en un dels elements que més podrien facilitar la tasca dels docents i que no és res més que convertir la interacció oral que es genera a l'aula en un focus d'aprenentatge. Així, Castellà & Vilà constaten que «la llengua oral organitza la vida a l'aula i requereix una reflexió i un aprenentatge específics», de manera que es pot emprar la llengua oral per ensenyar a pensar, a llegir i a escriure, però també per ensenyar a parlar.

A partir d'aquí, les idees clau 3, 4, 5 i 6 se centren a desenvolupar els constituents fonamentals de la competència oral, i, per tant, a exposar les diverses habilitats que han de ser objecte de treball. En aquest sentit, Castellà & Vilà fan un treball considerable per sintetitzar, de forma clara, esquemàtica i pràctica, tot allò que el professorat ha de tenir present a l'hora d'acompanyar l'alumnat en el desenvolupament de les competències orals. Al llarg del capítol dedicat a la tercera idea, que diu que «abans de parlar cal pensar bé allò que es vol comunicar», s'ofereix una guia per planificar adequadament les exposicions orals (així com instruments per avaluar-les). Igualment, la idea clau 4, segons la qual «comunicar implica persuadir l'audiència amb respecte i elegància», exposa, mitjançant diversos exemples pràctics, la importància d'adequar el registre al públic, el tema i a la situació comunicativa i fa una síntesi completa dels recursos retòrics que millor han de permetre captar l'atenció de l'auditori i, sobretot, mantenir-la. Molt relacionada amb la retòrica, la idea clau 5 fa èmfasi en els elements extralingüístics, partint de la base que «la personalitat i el llenguatge no verbal formen part constitutiva del missatge oral». I, finalment, el capítol dedicat a la idea 6 se centra en els elements paralingüístics: l'entonació, el ritme i les pauses, o la modulació de la veu. Tal com expliquen, «la veu i l'entonació comuniquen directament l'emoció», cosa que sovint l'alumnat no té present i que, per tant, és imprescindible treballar a classe.

Un cop exposats els diversos elements que conformen la competència comunicativa oral, els autors defensen que, ben lluny del tòpic segons el qual hi ha *oradors nats*, «la competència oral es pot ensenyar, aprendre i avaluar amb les estratègies didàctiques adequades», i, per tant, proposen diverses seqüències didàctiques per treballar de forma eficaç totes les habilitats presentades anteriorment. D'entrada, exposen el canvi necessari de la *unitat*

didàctica a la *seqüència* didàctica, que permet que l'alumnat treballi progressivament fins a assolir un objectiu determinat —que pot ser una o diverses de les habilitats que s'havien presentat.

Tenint la seqüència didàctica ben present, les idees 8, 9 i 10 ofereixen una visió pràctica d'estratègies concretes que cal desenvolupar, amb un valor afegit —certament ben trobat, efectiu i útil per als docents— com són diverses seqüències didàctiques per treballar qüestions específiques tant en català com en anglès o alemany —cosa que, d'altra banda, il·lustra l'enfocament transversal del llibre. La idea 8, per exemple, defensa que «explicar coneixements significa comprendre'ls», però aquesta frase constitueix, bàsicament, un excusa per recollir tots els recursos imprescindibles per organitzar qualsevol tipus de discurs (marcadors discursius, recursos retòrics, suports visuals, tècniques de comprensió oral i escrita, integració de diversos llenguatges...). I en la mateixa línia, la idea 9, que diu que «la comunicació humana és bàsicament argumentativa», recull tot un conjunt d'estratègies argumentatives, fal·làcies i recursos per poder afrontar amb èxit qualsevol tipus d'argumentació. Per últim, la idea clau 10, que diu que «saber parlar significa dominar un repertori variat de gèneres discursius» permet als autors aportar exemples d'aquesta diversitat textual que de ben segur serveixen per donar idees al professorat i estimular la creativitat a l'hora de crear noves seqüències didàctiques.

En definitiva, *10 idees clau: Ensenyar la competència oral a classe. Aprendre a parlar en públic* és una obra imprescindible per a qualsevol docent que pretengui d'abordar amb més profunditat el treball de la competència oral a l'aula. Farcit d'exemples, taules explicatives, esquemes, resums pràctics i llistes concretes de tècniques i estratègies, permet que el lector aprengui ràpidament com es pot estimular l'ensenyament del discurs oral a classe i sàpiga posar en pràctica els diversos principis didàctics exposats.

ELGA CREMADES CORTIELLA [238081@mail.muni.cz]
Masarykova univerzita, República Txeca
DOI 10.5817/ERB2016-2-23